

۲۰۲۲/۰۲/۲۳

قیس کبیر

چرا لسان عربی یکی از مهمترین زبان های جهان محسوب می شود؟

نوشته ذیل نظر به تجارب اینجانب در شکل گیری «قاموس کبیر افغانستان» تحریر گردیده، نه صائب نظر در ماثل زبان شناسی و ادیب. خواهشمندم در صورت نواقص بدون تردید، ما را واقف بسازید. من حق اشتباه را برابم محفوظ میدارم.

در عصر امروز، برای آموختن یک زبان مهمترین فکتور، پروفایل، یا همانا مشخصات یک زبان است که باعث علاقه و کشش آن میشود، تا آن زبان را آموخت. آموختن زبان مادری به صورت طبیعی صورت میگیرد، خصوصاً وقتی که آموزنده در ملک خود زندگی میکند. این بحث را منحصر به افغانها میکنیم که تعداد کثیر شان نظر به جبر روزگار در خارج زندگی میکنند.

در پهلوی مزایای دیگر زبان عربی مانند زبان بین المللی، کلام، فلسفه و علوم همراه با تجارت، بزرگترین و مهمترین فکتور و پروفایل این زبان «مذهب و دین» است. مسلمانها از هر قاره جهان، با هر ملیت و رنگ و قیافه آنرا به حیث لسان قران می آموزند. این پروفایل را متأسفانه لسان های ملی ما ندارند. اگر ما امروز پروفایل شعر و با آن مزج موسیقی را از لسان های دری و پشتو دور کنیم، دیگر کدام فکتور زنده در این لسانها باقی نمی ماند که به آن بتوانیم نسل نو خود را تشویق به یاد گرفتن کنیم. اساسات موسیقی ما هم هندی است که بدون آن هم قادر به تولید آهنگ نیستیم. نسل نو ما در خارج نظر به دیدگاه والدین کم و بیش لسان های مادری خود را یاد میگیرند، آنها به خاطر که با مادرکلان و پدرکلان خود تکلم کرده بتوانند نه به خاطر علمی بودن آن. شما یکبار نور و پیش تانرا مطالعه کنید و بعد آینده یک نسل بعد را در نزد خود مجسم کنید.

داکتر رضا باطنی زبانشناس در پوهنتون تهران می نویسد: «زبان فارسی، در وضع فعلی برای برآوردن نیازهای عادی روزمره مردم با مشکلی مواجه نیست، ولی برای لغت سازی علمی از زبانی لازم برخوردار نیست و نمی تواند یک زبان علمی باشد.» در «قاموس کبیر افغانستان» ما تا حال زیادتر از ۲۰۰ مصدر ساده و بسیط را تشخیص نکردیم که برای لغت سازی علمی از زبانی لازم برخوردار باشند... تقریباً ناممکن است که از این لسان، یک زبان علمی ساخت. زیادتر از ۶۰ فیصد این زبان ریشه عربی و ۱۰ فیصد دیگر آن ریشه ترکی و ۱۰ فیصد دیگر آن از ریشه انگلیسی، هندی، یونانی و دیگر لسان ها دارد. شعر مشهور مولانای بلخ:

بشنو از نی چون حکایت میکند   وز جدایی ها شکایت میکند

دو لغت عربی **حکایت و شکایت** در ساختار این شعر بیت، رول عالی را بازی کرده اند و همینطور در دیگر اشعار.

عربی در بخش ساختار گرامر لسان دری میتوان گفت که رول همه جانبه را بازی می کند. اسم، صفت، مصدر، اسم مصدر، فعل، فاعل، مفعول، ضمیر، قید و ... همه عربی اند. تا حال من با هیچ لسانی برخورد نکرده ام، که گرامر اش از یک لسان دیگر باشد. به طور مثال لسان جرمنی و گرامر اش فرانسوی و یا سرچپه...

عربی قسمی که در پائین خواهید خواند، سیستم عددی را در تمام جهان «اعداد دسیمال عربی» تشکیل می دهند، که افغانستان هم استثنی نیست.

بدون اعراب ما قادر نیستیم، شکل تلفظی کلمات را اداء کنیم. تکنولوژی «نوشتار به گفتار» و یا «تحریر به تقریر» قابل انکشاف نیست.

برای معلومات بیشتر به این لینک از این قلم مراجعه کنید:

[تکنالوجی Text to speech «نوشتار به گفتار»](#)

بر میگردیم به وضعیت زبانی در منطقه که در اصل چگونه بوده است و زبان دری پارتی از حالت بومی بیکاره چگونه به زبان ادبی عرض اندام میکند. بنا به تحقیقات زبانی آقای مسعود فارانی واضح می شود که:

به صفحه قاموس کبیر افغانستان خوش آمدید

"با آمدن اسلام در منطقه بنابه ضرورت زمانی زبانی سه زبان در منطقه بدون دعوای تفوق طلبی به خاطر اجرای کار ها رائج شد. که از زبان ترکی، منحصیث زبان دربار شاه، قشون، دفاع و امنیت کار می گرفتند. زبان دیوان مدیریت اداری ملکی (Administration) و ادب به زبان دری پارسی که به غلط مشهور دری پارسی* شده مشخص می شد. زبان بین المللی دین، کلام، فلسفه و علوم همراه با تجارت از روی نیاز به عربی مشخص می شد. پس بنابه خلاقیت زبانها از آنها کار گرفته می شد.

البته فراموش نشود که قبل از آمدن اسلام مسائل علمی و تجارت را با زبان پهلوی در منطقه اجرا می کردند اما زبان پهلوی زبان نارسا و افتاده ای بیش نبود و این زبان در حال مردن و از بین رفتن بود. همینکه زبان عربی زبان بومی پارسی دری را دوباره در منطقه احیاء کرد، زبان پهلوی ناقص گلیم اش جمع شد. درین حالت زبان عربی مسایل علمی و تجارت را که از عهده اش با توانایی برآمده میتوانست، عهده دار شد و زبان پارسی دری باز هم بوسیله اعراب در منطقه تقویه و جایگزین مدیریت اداری و ادبیات گردید که مورد علاقه شعراء و ادیبان نیز قرار گرفت. وسبب شگوفایی ادبیات در منطقه شد، زیرا قبل ازین هیچ اثری به زبان دری پارسی که غلط مشهور آن دری فارسی باشد وجود نداشت."

دلایل علمی بودن لسان عربی را میتوان از آثار علمی البیرونی، ابن سینا، فارابی، نصیرالدین طوسی و دیگر عالمان درک کرد که چرا به لسان عربی تحریر یافته اند.... برای واضح شدن موضوع، درینجا یک مثال از الجبر (در دری الجبر گفته میشود) را می دهیم:

- الجبر خود کلمه عربی است که بیان کننده معادلات دو مجهوله در متاماتیک می باشد. یکی از فورمول های مشهور محمد بن موسی

$$x = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$$

که توسط این فورمول از کوویفیسنت «coefficient» های a, b, c معادله دو مجهوله $ax^2+bx+c=0$ حل شده و مجهول x_1 و x_2 به دست می آیند...

- در زبان دری اسمی مانند جذر، مثلث، ضلع، زاویه، و...، صفات مانند زاویه متساوی الساقین، متساوی الاضلاع و...، وجود ندارند که بدون آنها از هندسه استفاده شده نمی تواند و اگر قاموس نگارستان ایران کوشش کرده است، معادل فارسی آنها را بسازد، اول اینکه خود را مسخره ساخته اند و حالا می خواهند که این کلمات نامأنوس خویش را، به حیث ۵۰۰۰۰ لغت قابل قبول به افغانستان و تاجکستان تحفه بدهند... که از لحاظ دیپلوماسی پذیرفته شده مگر در چوکات زبان علمی بسیار ناقص است که نیازات علمی را اصلاً برآورده کرده نمی تواند.

فلهذا ترجمه این لغات نه تنها اینک لغات مأنوس عربی را با نامأنوس خود ساخته عوض می کنند بلکه برای محصلین مشکلات اضافی را به وجود می آورد، یعنی آموختن این لغات جدید قبل از موضوع درس، که محتوای درس را بغرنج تر می سازند و در اصل به محتوای درس کوچکترین کمک نمی کنند.

- اساس ریاضی را اعداد تشکیل می دهد که بدون داشتن اعداد منطقی، ریاضی بی معنی می شود... سیستم عددی را در تمام جهان «اعداد دسیمال عربی» تشکیل می دهند، که در جهان به نام «Decimal System» یاد می شوند. ساختمان این اعداد از ده (۱۰) (Digits) 0,1,2,3,4,5,6,7,8,9 با بز (base) عدد ده (۱۰) تشکیل شده است.

د پانو شمیره: له 2 تر 3

افغان جرمن آنالین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکي په څیر و لولی

هر عدد را که ما بخواهیم، قادریم با این سیستم به وجود بیاوریم، به طور مثال 4375 عبارت است از:

در دنیای ریاضی هر عدد به توان صفر مساوی به یک حساب میشود، $10^0 = 1$ و یا $95^0 = 1$ و هر عدد دیگر به توان و یا طاقت صفر مساوی به یک است.

$$4 \cdot 10^3 + 3 \cdot 10^2 + 7 \cdot 10^1 + 5 \cdot 10^0$$

$$= 4000 + 300 + 70 + 5 = 4375$$

به طور مثال 19238 عبارت است از

$$1 \cdot 10^4 + 9 \cdot 10^3 + 2 \cdot 10^2 + 3 \cdot 10^1 + 8 \cdot 10^0$$

$$= 10.000 + 9000 + 200 + 30 + 8 = 19238$$

به همین طور همه اعداد از صفر گرفته تا میلیون، بلیون ساخته و یا به وجود می آیند و بشر در زندگی روزمره خود در هر بخشی با آن حساب می کنند.

به همین ترتیب در علوم دیگر مانند نجوم، طبابت، فلسفه، دین لسان عربی رول بسزای خود را بازی می کند.

نوٹ: از هموطنان عزیز تقاضا داریم که مصادر ثبت شده در "قاموس کبیر افغانستان" را چک نمایند. در صورت نبود، ان شاء الله بزودی داخل سیستم خواهند شد... و من الله توفیق

د پانو شمیره: له 3 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلپکنی د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرو مخکې په څیر و لولئ